

Helse- og omsorgsdepartementet
Folkehelseavdelingen
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
2006001770-/ES

Vår referanse
2006/411 732.0 JST

Vår dato

Innspill til handlingsplan for bedre kosthold

Fylkesmannen i Oppland har siden høsten 2004 hatt ansvaret for drift av ressursgruppe – ernæring. Gruppen er tverrfaglig sammensatt, også med representanter fra forskjellige avdelinger i embetet. Det har i hele perioden etter etablering vært drevet et aktivt kostholdsarbeid på flere felter i eget fylke, blant annet gjennom kartlegging av skolefrokost og kantinetilbud i ungdomsskolen. Etter forespørsel fra departementet har denne blitt sendt til aktuelle aktører i handlingsplanarbeidet. Etter drøftelser i ressursgruppen den 07.03.06 ble det bedt om skriftelige innspill fra den enkelte deltager, og vi beklager derfor forsinkelser fra vår side i en travel innspillsprosess.

Fylkesmannens innspill til handlingsplan for bedre kosthold er følgende:

Fylkesmannens ansvar og tilrettelegging fra sentralt hold

For å sikre en god forankring av handlingsplanen er det viktig at det fokuseres på et langsiktig arbeid med grundig planlegging av de ulike innsatsområdene. Det må stilles krav til kunnskapsbasert praksis, og det bør også utvikles strategier der ulike former for evaluering vurderes underveis – både kvalitativt og kvantitativt.

Fylkesmannen vil ha et sentralt ansvar for tilrettelegging av handlingsplaner av denne art. I et folkehelseperspektiv bør det legges til rette for partnerskapsavtaler med andre aktuelle aktører på kostholdsområdet, herunder fylkeskommune, mattilsyn, frivillige organisasjoner etc. På denne måten legges det best mulig til rette for implementering av ulike fokusområder i planen. Dette vil innebære at det også må settes av midler som reelt bidrar til å styrke implementeringsarbeidet i det enkelte fylke. Videre bør det heller ikke utelukkes ulike former for utprøving av pionerprosjekter, jfr. fylkesmannen i Opplands initiativ til å fungere som ”testfylke” for utprøving av skolemåltid i grunnskolen.

Lokale leverandører og forankringsstrategi

Det bør legges til rette for samarbeid og innkjøpsavtaler med lokale leverandører i matvarebransjen. Sentrale tiltak som for eksempel Skolefrukt og MER (der Opplysningskontoret for frukt og grønnsaker er en hovedaktør) bør jobbe fleksibelt og koordinert med fylkesledd, regionale- og/eller lokale ledd slik at det bedre legges til rette for samhandling med lokale leverandører. På den måten sikres bedre lokal forankring og styrket identitet til de ulike tiltakene.

Besøksadresse	Postadresse	Fakturaadresse	Telefon	Saksbehandler, innvalgstelefon
Statens Hus	Serviceboks	Fakturamottak SSØ	61 26 60 00	Jørgen Storebakken, 61 26 61 08
Storgata 170	2626 LILLEHAMMER	Postboks 4104	Telefaks	Elektronisk post
Lillehammer		2307 HAMAR	61 26 61 67	postmottak@fmop.no
			Org. nr.:	Internett
			970 350 934	http://www.fmop.no

Det forutsettes også at legges til rette for tverrfaglig samarbeid i tiltaksutvikling, slik at det lokalt fokuseres på en "folkehelsekjede" koblet med andre relevante tiltak, for eksempel livsstilstiltak på områdene tobakk, fysisk aktivitet og ernæring.

Det bør heller ikke utelukkes stimuleringsordninger for endring av matvareproduksjon til mer eksotiske produkter. Det har vist seg mulig at det kan legges til rette for en økt produksjon på dette området ulike steder i Norge, og i eget fylke. I dagens samfunn er det et økende fokus på internasjonalt kosthold, og tilrettelegging for lokale leveranser kan være gunstig.

Tidlig intervensjon

Fokus på et ernæringsriktig kosthold og tillæring av sunne matvaner bør skje tidlig i barns alder. Barnehage og barneskole bør være prioriterte handlingsarenaer for slik aktivitet. Dette vil innebære økonomisk stimulering til kostholdstiltak og læringsopplegg som både retter seg mot ansatte og barnegruppene.

I tillegg er helsestasjonen en viktig formidlingskanal for ernæringsriktig kosthold rettet mot foreldergruppa. Det bør fokuseres på helsesøsters formidlingsansvar og legges til rette for stimuleringsordninger slik at helsestasjonen blir en reell aktør i folkehelsearbeidet, jfr. aktuell lovgivning og forskrifter på området. Ulike former for opplæring- og veiledningstiltak rettet mot aktuelle faggrupper kan være aktuelt.

Skolen som arena, skolemåltid og varmt skolemåltid

Ved utbygging av nye skolebygg bør kantine og serveringsmuligheter for varm mat vektlegges. I tillegg bør det også fokuseres på tiltak som sikrer friskt, kaldt vann i alle skolebygg, for eksempel vanntårn på sentrale plasser i skolen. Generelt bør det også avsettes tilstrekkelig med tid slik at skolemåltidet kan avvikles på en rolig måte.

Det oppfordres til at det legges til rette for ordninger når det gjelder servering av skolemåltid i grunnskolen, jfr. Stortingsvedtaket fattet våren – 05. Det er dessverre en realitet at en del skoleelever ikke sikres ernæringsriktige måltid i forkant av skolehverdagen – og gjennom skolehverdagen. Imidlertid bør det legges til rette for utprøving av ulike modeller ledsaget av forskjellige former for evaluering.

Når det gjelder servering av et varmt måltid i skolen viser en kartlegging foretatt i ungdomsskoler i Oppland, at 2/3 av 30 ungdomsskoler (41 skoler totalt), ikke har egnede lokaler for servering av varmt måltid. Nyere skoler har imidlertid bedre lokaler/kantinekjøkken for denne type servering. Ved eventuell servering av varm mat må det legges til rette for gode samarbeidsavtaler med lokale storkjøkken, fokus på relevant hygiene ved transport og ved servering. En slik ordning kan derfor kun gjennomføres i kommuner som i første omgang har forutsetning for dette.

Generelle strategier

Plan: I ulike planprosesser bør et folkehelseperspektiv vektlegges. Ernæringstiltak, fokus på helse og tiltak som bidrar til utjevning av ulikhet i helse bør inngå som en naturlig del.

Skatt, avgifter og subsidier: Det bør legges opp til en politikk som er prisgunstig slik at tilgang til et ernæringsriktig kosthold sikres for den norske befolkning. Sunn mat må sikres å være et naturlig valg fremfor usunne matvarer.

avdelingsdirektør

Folkehelserådgiver